

OPIS GEOSTANOWISKA

Filip Duszyński

Informacje ogólne

Nr obiektu	96	
Nazwa obiektu (oficjalna, obiegowa lub nadana)	Wąwóz lessowy w Romanowie	
Współrzędne geograficzne [WGS 84 – hddd.dddd]	Długość: 17.0961°E	Szerokość: 50.7004°N
Miejscowość	Romanów	
Opis lokalizacji i dostępności:	Stanowisko położone jest na północ od skrzyżowania dróg w Romanowie, przy drodze gruntowej prowadzącej do żółtego szlaku łączącego wzniesienie Gromnika z miejscowością Gębzyce. Do wąwozu trzeba przejść kilkadziesiąt metrów połąką na zachód od drogi – znajduje się on w obrębie rozległego, gęsto zalesionego terenu. Dostępność stanowiska dla turystów jest bardzo zła – konieczne jest przedzieranie się przez gęste zarośla. Możliwości zejścia do wąwozu są bardzo ograniczone.	
Długość	850 m	
Szerokość	ok. 20 m (w zależności od miejsca)	
Wysokość	max. 10 m	
Powierzchnia	ok. 4 ha	

Charakterystyka geologiczna geostanowiska

Wiek geologiczny	Plejstocen
Litologia	łupki kwarcowo-sylliminitowo-skaleniewe
Rodzaj geostanowiska	Przykład głębokiej doliny, częściowo o charakterze wąwozu.
Geneza i ogólny kontekst geologiczny	Opisywana forma to głęboka dolina wycięta w plejstocenijskich utworach pylastych. Kształtowana jest zarówno przez wody powierzchniowe, jak i podziemne (zjawisko sufozji).
Opis geomorfologiczny (popularno-naukowy)	Około 700 m na północ od skrzyżowania dróg w niewielkiej miejscowości Romanów znajduje się bardzo ciekawe geomorfologicznie miejsce, które jednak ujawnia swój urok dopiero po bezpośrednim do niego dotarciu. Patrząc bowiem na nie z poziomu drogi lokalnej widzimy jedynie linijnie zarośniętą połąkę terenu. Gdy z szutrowej drogi zejdziemy w jej kierunku naszym oczom coraz wyraźniej zacznie się ukazywać wklęsła forma terenu – tym wyraźniejsza, im bliżej niej będziemy się znajdować. Po pokonaniu naturalnej ściany z drzew i krzewów zobaczymy bardzo głęboką dolinę ze stromymi (ale nie pionowymi) ścianami. Tak wyraźnie zaznaczająca się forma w znacznym stopniu kontrastuje z ogólną morfologią Wzgórz Niemczańsko-Strzebińskich, które cechują się raczej falistą rzeźbą, w większości zdominowaną przez rozległe tereny równinne oraz pojedyncze wzniesienia. Jeśli jednak bliżej przyjrzymy się mapom tego obszaru oraz zwiedzimy kolejne stanowiska Geoparku Wzgórz Niemczańsko-Strzebińskich szybko okaże się, że obiekt będący przedmiotem naszego zainteresowania wcale nie nosi znamion unikatowości. Jest to jedna z wielu dolin, które zostały wycięte w utworach pylastych pochodzących z czasów epoki lodowcowej. O ile jednak ogromna większość wąwozów na Wzgórzach Niemczańsko-Strzebińskich cechuje się genezą antropogeniczną – ich powstanie wiązało się z rozcinaniem przez wodę opadową traktów komunikacyjnych – o tyle ten, z którym mamy do czynienia w Romanowie jest w znacznej mierze formą naturalną. Co jest jednak zdecydowanie w jego przypadku najważniejsze – nie jest to podręcznikowy przykład wąwozu, który rozumie się jako dolinę pozbawioną stałego cieku. Osią opisywanej formy jest dolina Pogródki, którą na stałe płynie ciek. Jedynie zawieszona nad nią mniejsze dolinki mają charakter typowych wąwozów, rozumianych jako suche doliny, które są odwadniane jedynie okresowo. Zanim opiszemy, jak wyglądają i funkcjonują doliny będące przedmiotem naszego zainteresowania, spróbujmy

	odpowiedzieć jak to możliwe, że na tym pozornie mało urozmaiconym terenie możliwe jest rozwinięcie się tak dynamicznych form rzeźby? Obszar Wzgórz Niemczańsko Strzelińskich zbudowany jest z bardzo starych skał, których wiek liczony jest w setkach milionów lat. Widoczne zewsząd wzniesienia (takie jak Gromnik czy Nowoleska Kopa) i okalające je obniżenia związane są różną odpornością tych skał na zachodzące dawniej intensywne procesy wietrzenia chemicznego. W żadnych z tych skał nie rozwinęłyby się jednak formy takie jak ta, którą obserwujemy w Romanowie. Aby zrozumieć ich genezę musimy przenieść się z geologicznie zamierzchłych czasów do geologicznego „wczoraj” - do czasów epoki lodowej, a więc plejstocenu. W czasie zlodowacenia północnopolskiego tereny Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskich nie były wprawdzie objęte zasięgiem lodu, ale klimat w ich obrębie był bardzo mroźny – geografowie nazywają go peryglacjalnym. W warunkach takiej lodowej pustyni szczególną rolę rzeźbotwórczą odgrywał wiatr, który na znaczne odległości transportował bardzo niewielkie ziarna mineralne, nazywane pyłem. Pył ten osadzał się, w pewnym stopniu modyfikując wcześniejszą rzeźbę terenu. W ten sposób, na przestrzeni tysięcy lat zbudowane ze starych skał krystalicznych Wzgórz Niemczańsko-Strzelińskie zostały przykryte nieciągłymi płatami skały pylastej nazywanej lessom. Płaty lessowe na tym terenie mają najczęściej od 2 do 4 m grubości, chociaż zdarzają się również takie, których grubość dochodzi do 10 m. Charakterystycznymi formami, które rozwijają się na obszarach lessowych na całym świecie są wąwozy. Forma, z którą spotykamy się w Romanowie, jest, jak wcześniej wspomniano, szczególna. Dolina Pogródki nie może być określana jako typowy wąwóz ponieważ jej dnem płynie stale płynie woda – kryterium jedynie epizodycznego odwadniania nie jest zatem spełnione. W dolinie Pogródki możemy obserwować miejsca, gdzie ze szczelin w starych skałach krystalicznego podłoża wypływa woda podziemna, zasilając ten niewielki ciek. Na omawianym stanowisku mamy do czynienia z bardzo ważnym i interesującym zjawiskiem, jakim jest sufozja. Możemy je oglądać na lewym zboczu (ekspozycja północno-wschodnia). Zjawisko sufozji polega na wypłukiwaniu ziaren mineralnych przez wody podziemne. Jego konsekwencją jest powstanie rozmaitych form rzeźby terenu, np. korytarzy bądź obniżeń. W przypadku doliny Pogródki powstały rynny związane z kolapsem wcześniejszych tuneli sufozyjnych. Obecne są tu także tzw. studnie. Jeżeli będziemy wędrować dalej w dół doliny natkniemy się na dochodzące do niej odnogi. Tym razem mamy już do czynienia z wąwozami – są to doliny suche, o bardzo stromych zboczach. Pochodzenie tych form jest najprawdopodobniej związane z działalnością człowieka, a konkretniej z wycięciem w przeszłości drzew, które stabilizują stok i przeciwdziałają w naturalny sposób erozji. Jakie jednak procesy zdecydowały o tym, że wąwozy się rozwinęły? Najprawdopodobniej głównym czynnikiem i tym razem była sufozja oraz postępująca erozja po przygotowanej, inicjalnej formie dolinnej.
Historia badań naukowych	Dość szczegółową morfometrię oraz opis geoturystyczny niniejszego obiektu wykonała A. Solarska (2010) na potrzeby niepublikowanej pracy magisterskiej.
Bibliografia (format Lithos)	1. Solarska A., 2010, Geoturystyczny przewodnik geomorfologiczny po Wzgórzach Strzelińskich, niepublikowana praca magisterska wykonana w Zakładzie Geomorfologii Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, s. 1–151. 2. Solarska A., Jary Z., 2010, Geoheritage and Geotourism Potential of the Strzelin Hills (Sudetic Foreland, SW Poland), Geographica Pannonica 14 (4), s. 118-125.
Uwagi	Obiekt nie był przedmiotem systematycznych badań geomorfologicznych.
Streszczenie językiem nietechnicznym (do zamieszczenia na stronie internetowej i telefonie komórkowym -ok. 1200 znaków)	Dolina Pogródki nie może być określana jako wąwóz ponieważ jej dnem płynie ciek – kryterium jedynie epizodycznego odwadniania nie jest zatem spełnione. W dolinie Pogródki możemy obserwować miejsca, gdzie ze szczelin w starych skałach krystalicznego podłoża wypływa woda podziemna, zasilając ten niewielki ciek. Na omawianym stanowisku mamy do czynienia z bardzo ważnym i interesującym zjawiskiem, jakim jest sufozja. Możemy je oglądać na lewym zboczu (ekspozycja

	północno-wschodnia). Zjawisko sufozji polega na wyfukiwaniu ziaren mineralnych przez wody podziemne. Jej konsekwencją jest powstanie rozmaitych form rzeźby terenu, np. korytarzy bądź obniżień. W przypadku doliny Pogródki powstały rynny związane z kolapsem wcześniejszych tuneli sufozyjnych. Obecne są tu także tzw. studnie. Jeżeli będziemy wędrować dalej w dół doliny natkniemy się na dochodzące do niej odnogi. Tym razem mamy już do czynienia z wąwozami – są to doliny suche, o bardzo stromych zboczach. Pochodzenie tych form jest najprawdopodobniej związane z działalnością człowieka, a konkretniej z wycięciem w przeszłości drzew, które stabilizują stok i przeciwdziałają w naturalny sposób erozji. Jakie jednak procesy zdecydowały o tym, że wąwozy się rozwinęły? Najprawdopodobniej głównym czynnikiem i tym razem była sufozja oraz postępująca erozja po przygotowanej, inicjalnej formie dolinnej.

Wykorzystanie obiektu

Wykorzystanie obiektu do celów edukacyjnych (czego można nauczyć w geostanowisku, m.in. proces, zjawisko, minerały, skały również zagadnienia z ekologii)	Stanowisko prezentuje przykład głębokiej, naturalnej formy dolinnej wyciętej w lessach oraz mniejszych form wąwozowych, zawieszonych ponad główną doliną. Informacje, jakie można zaprezentować w obrębie geostanowiska to, po pierwsze, geneza osadów pylastych na Wzgórzach Niemczańsko-Strzelińskich (opis warunków klimatycznych panujących na tych terenach w trakcie Zlodowacenia Bałtyckiego), jak również ewolucja form wąwozowych.
Zagrożenia dla bezpieczeństwa osób odwiedzających geostanowisko	W obecnym stanie stanowisko może być niebezpieczne dla turystów. Teren jest bardzo gęsto zalesiony i dostanie się do niego wymaga przedzierania się przez drzewa i krzaki. Zbocza wąwozu są niezwykle strome – schodzenie nimi grozi przewróceniem się a wchodzenie jest właściwie niemożliwe. Dno wąwozu jest bardzo zawilgotnione, grząskie – wędrowka nim stanowi zagrożenie.
Infrastruktura turystyczna w okolicy geostanowiska	W pobliżu stanowiska brakuje jakiegokolwiek infrastruktury turystycznej.
Wykorzystanie i zastosowanie skały oraz związane z nią aspekty kulturowe i historyczne	Miejscowa skała nie podlegała eksploatacji.

Waloryzacja geostanowiska

Ekspozycja	Dobrze wyeksponowany	Wymagający przygotowania	X
Ocena Atrakcyjności Turystycznej [0-10]	Dostępność [0-4]	1	
	Stopień zachowania [0-4]	4	
	Wartości poza geologiczne [0-2]	1	
Ocena Atrakcyjności Dydaktycznej [0-10]	4		
Ocena Atrakcyjności Naukowej [0-10]	4		

Dokumentacja graficzna

Ryc. 1.

Ryc. 2.

Ryc. 3.

Ryc. 4.

Ryc. 5.